

BOFIT

Suomen Pankki

BOFIT Venäjä-tietoisku 2016

Säätytalo 8.6.2016 klo 9.00 – 12.00

BOFIT Venäjä-tietoisku 2016

Tilaisuuden avaus

Erkki Liikanen, pääjohtaja

Milloin kasvu alkaa Venäjän taloudessa – ja millä eväillä?

Ilkka Korhonen, tutkimuspäällikkö

Miten päästä eteenpäin EU:n ja Venäjän suhteissa?

Tuomas Forsberg, professori, Tampereen yliopisto

Kahvitauko noin klo 10.15–10.45

Valtiontalous entistä tiukemmalla

Vesa Korhonen, vanhempi ekonomisti

Venäjän ulkomaankauppa – korvautuuko tuonti, monipuolistuuko vienti?

Heli Simola, vanhempi ekonomisti

Iikka Korhonen

Tutkimuspäällikkö, Suomen Pankki

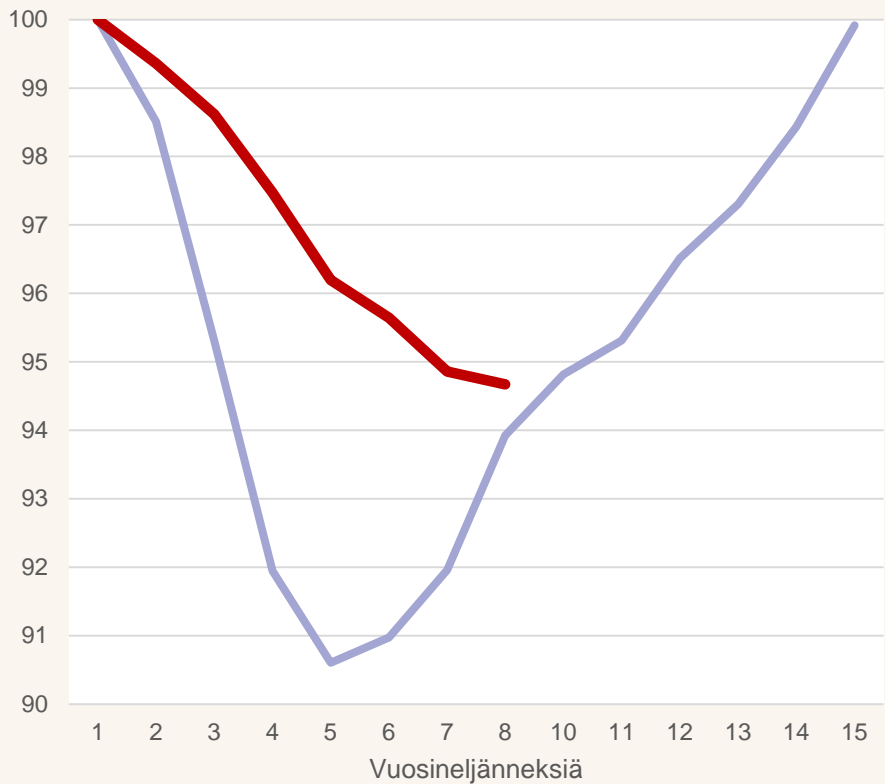
Milloin kasvu alkaa Venäjän taloudessa – ja millä eväillä?

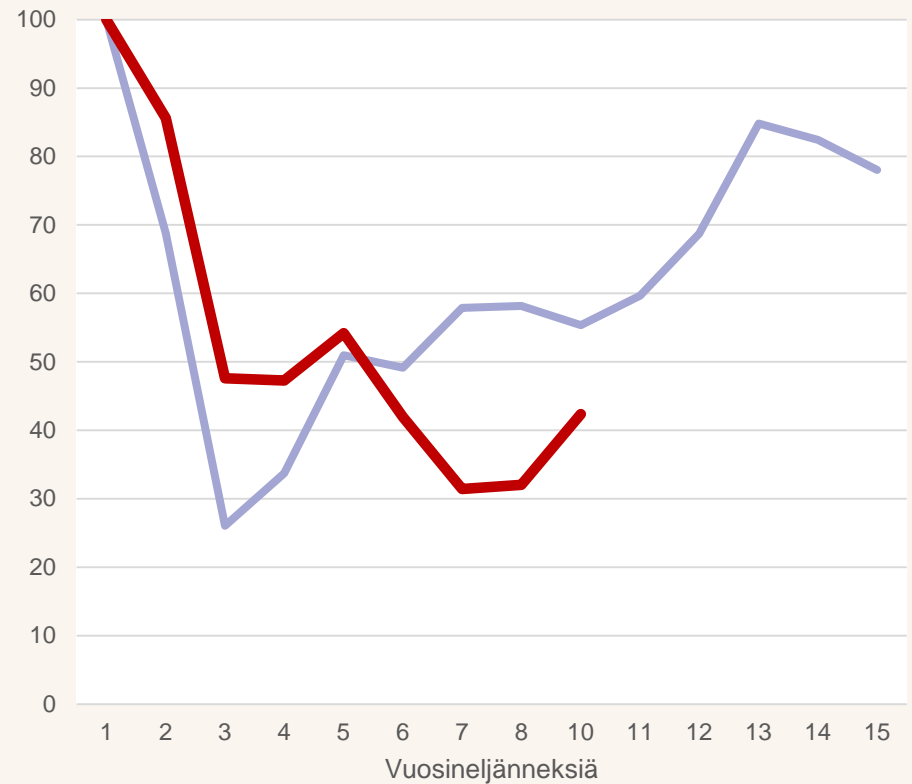
Kaksi talouskriisiä vertailussa

BKT:n taso

— 2008:2-2011:3 — 2014:2-2016:1

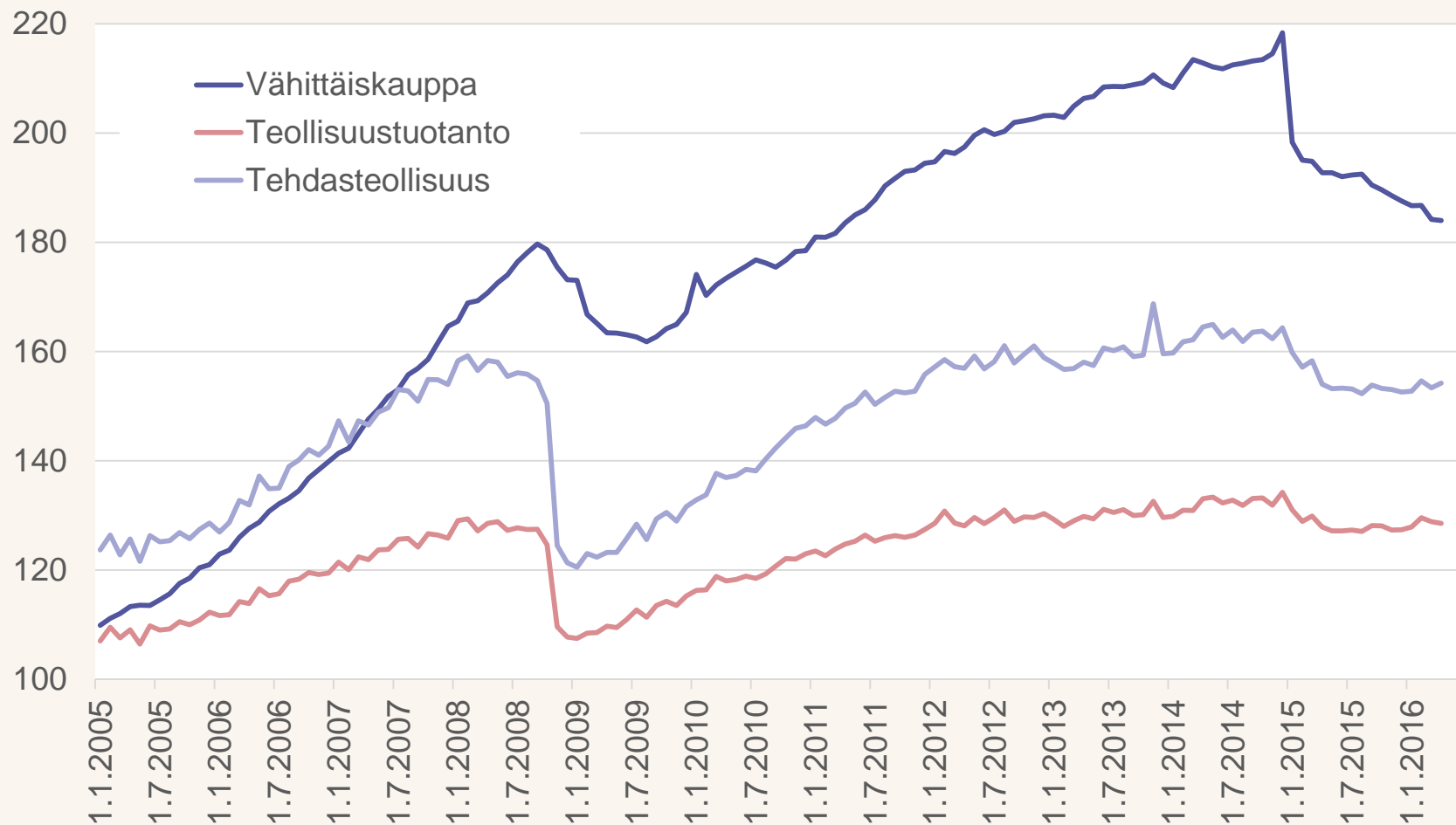
Urals-raakaöljyn hinta

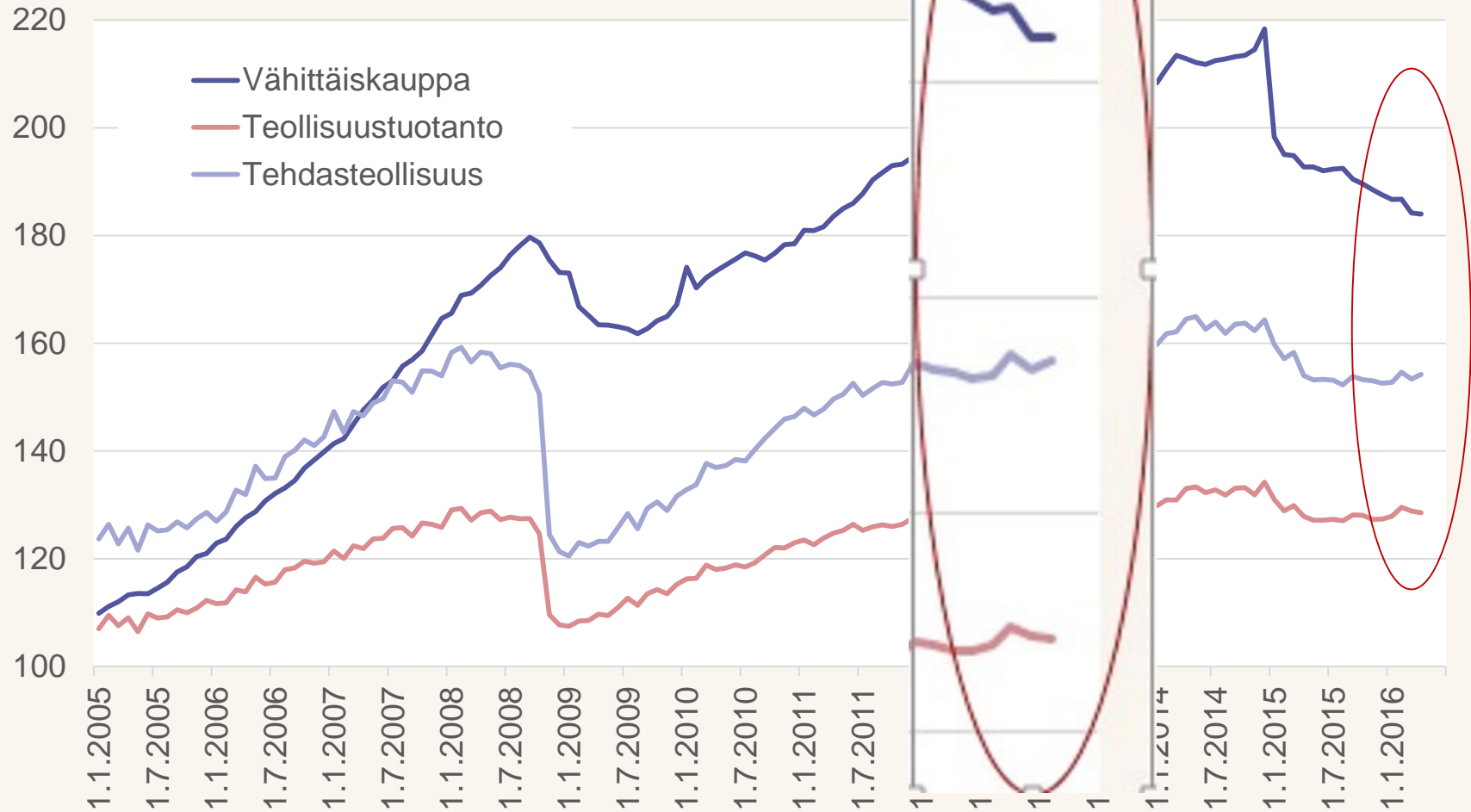
— 2008:2-2011:3 — 2014:2-2016:2

Onko käänne käsillä?

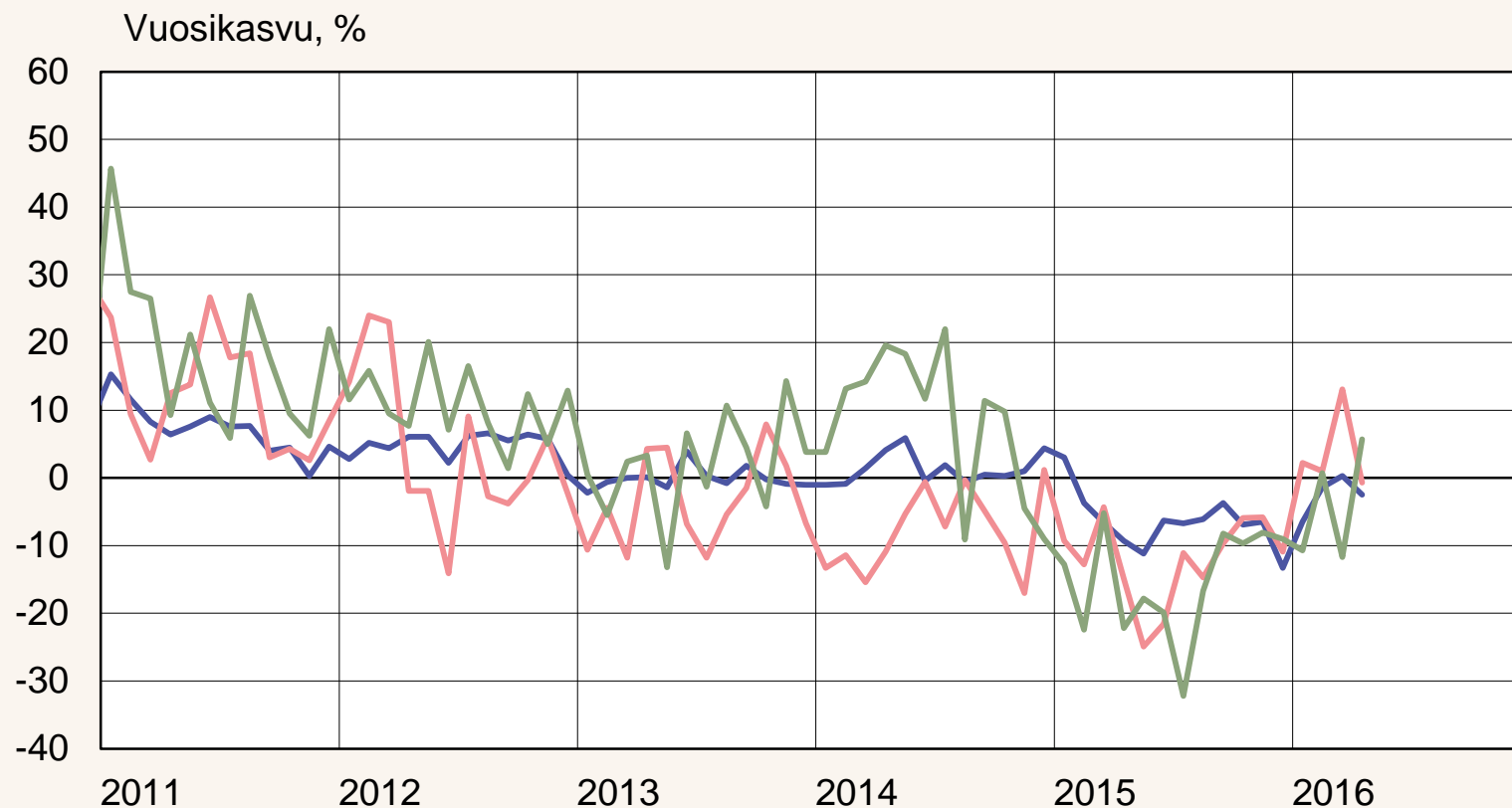
Onko käänne käsillä?

Teollisuustuotannon eri alat näyttävät hyvin erilaisilta

—Metalli —Koneet ja laitteet —Kuljetusvälineet

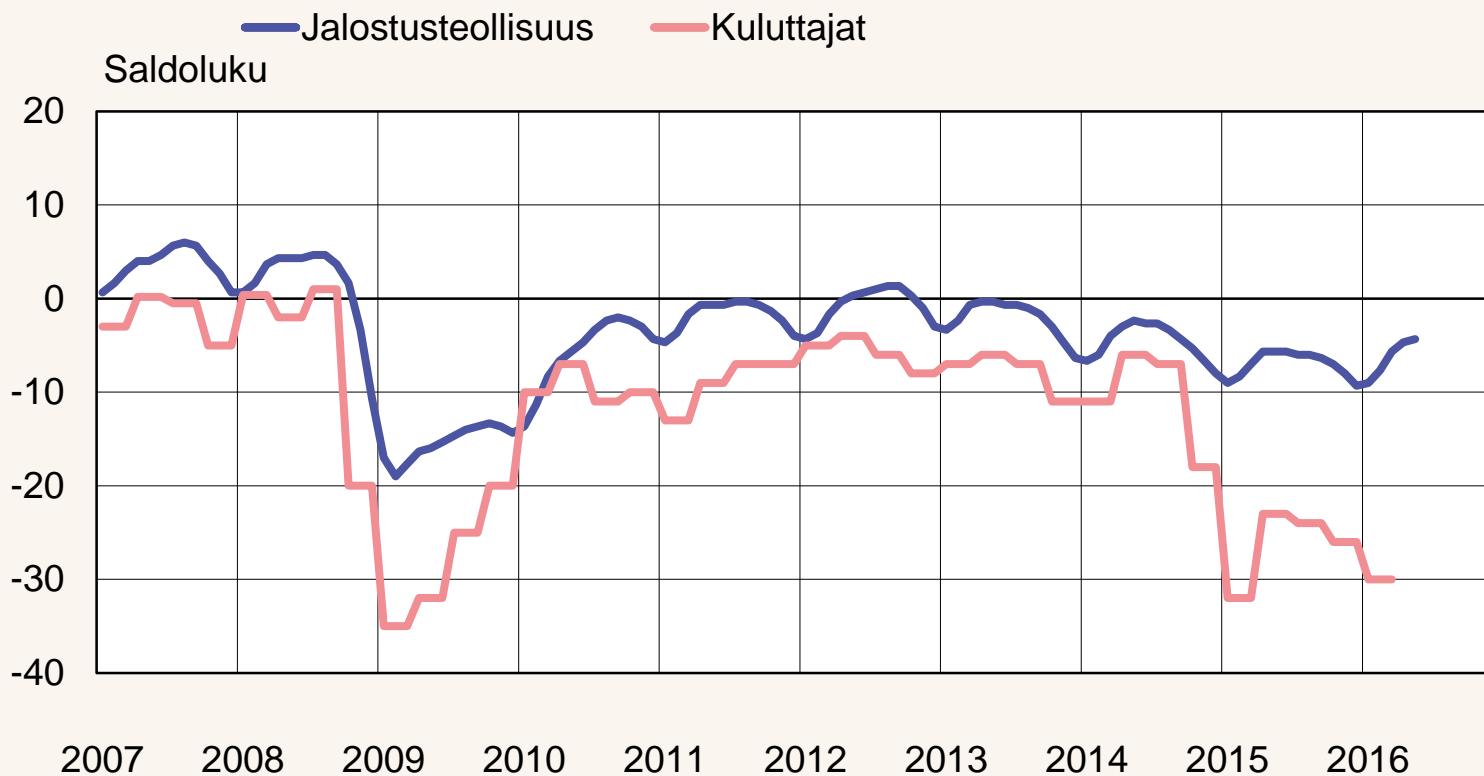

Lähde: Macrobond.

Kuluttajien luottamus vielä alamaissa,

Venäjän luottamusindikaattoreita

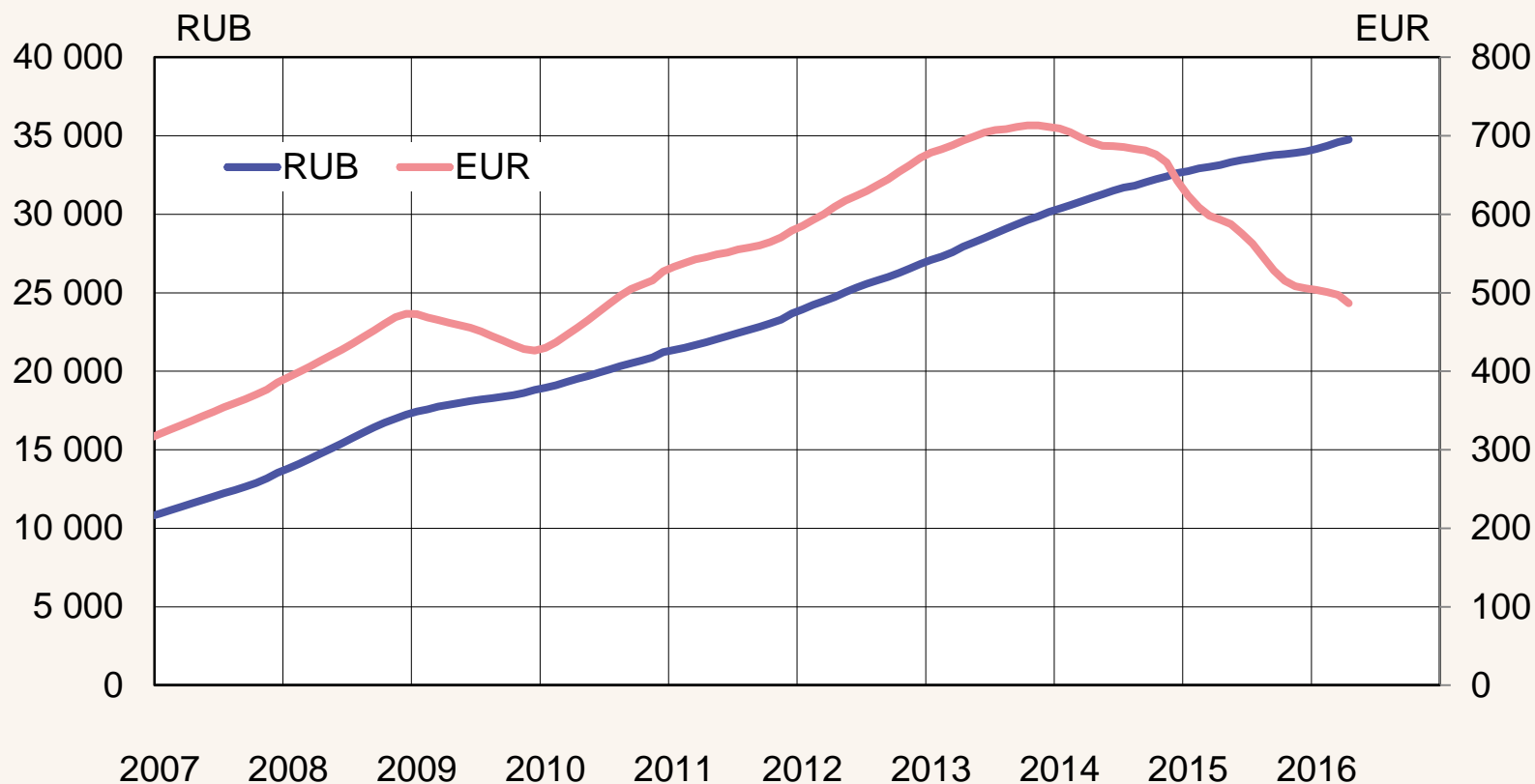

Lähde: Macrobond / Rosstat.

osaksi koska reaali-palkat laskivat viime vuonna yli 10 %

Venäjän keskimääräinen kuukausipalkka
(12 kk:n liukuva keskiarvo)

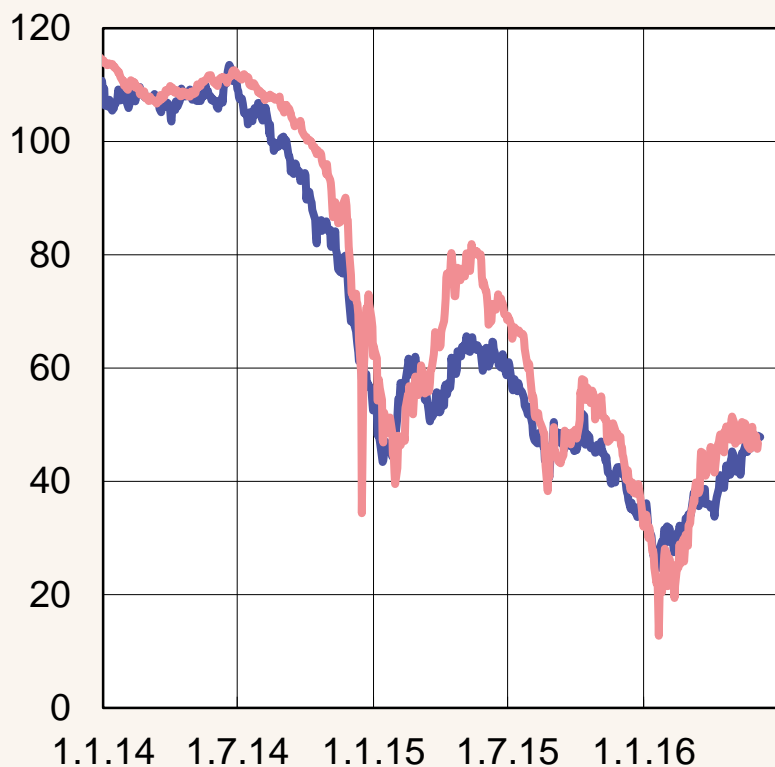

Lähde: Macrobond.

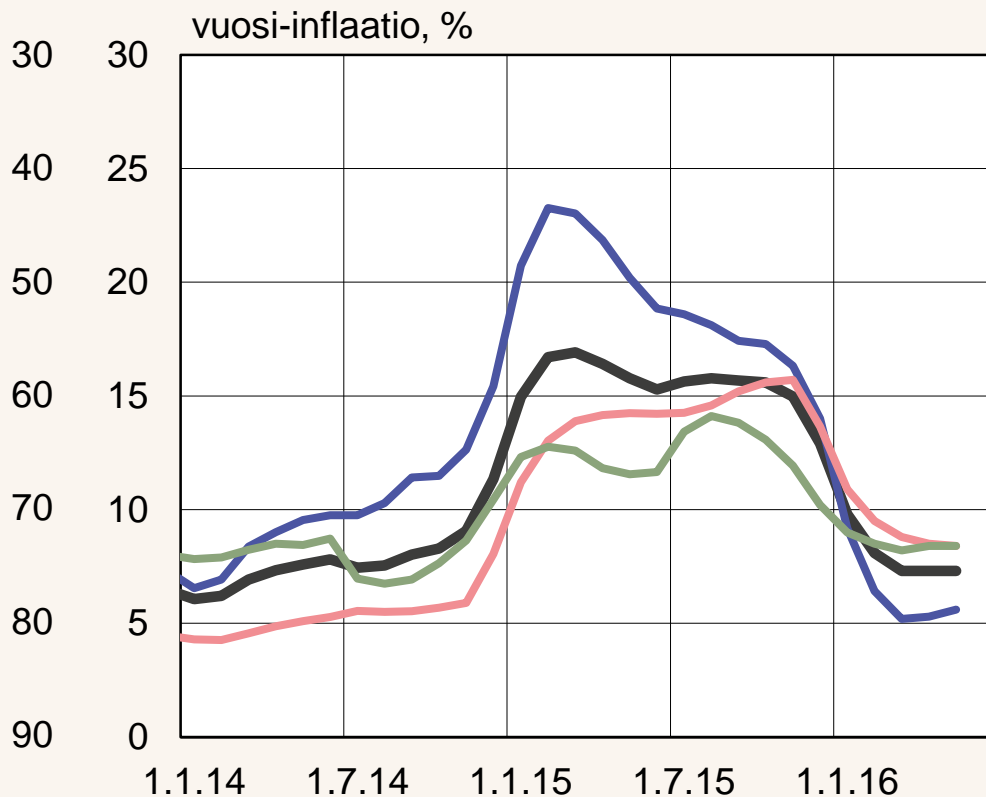
Öljyn, valuuttakurssin ja inflaation kohtalonyhteys

— Urals, USD/bl (vasen)
 — RUB/USD (oikea)

Lähde: Reuters.

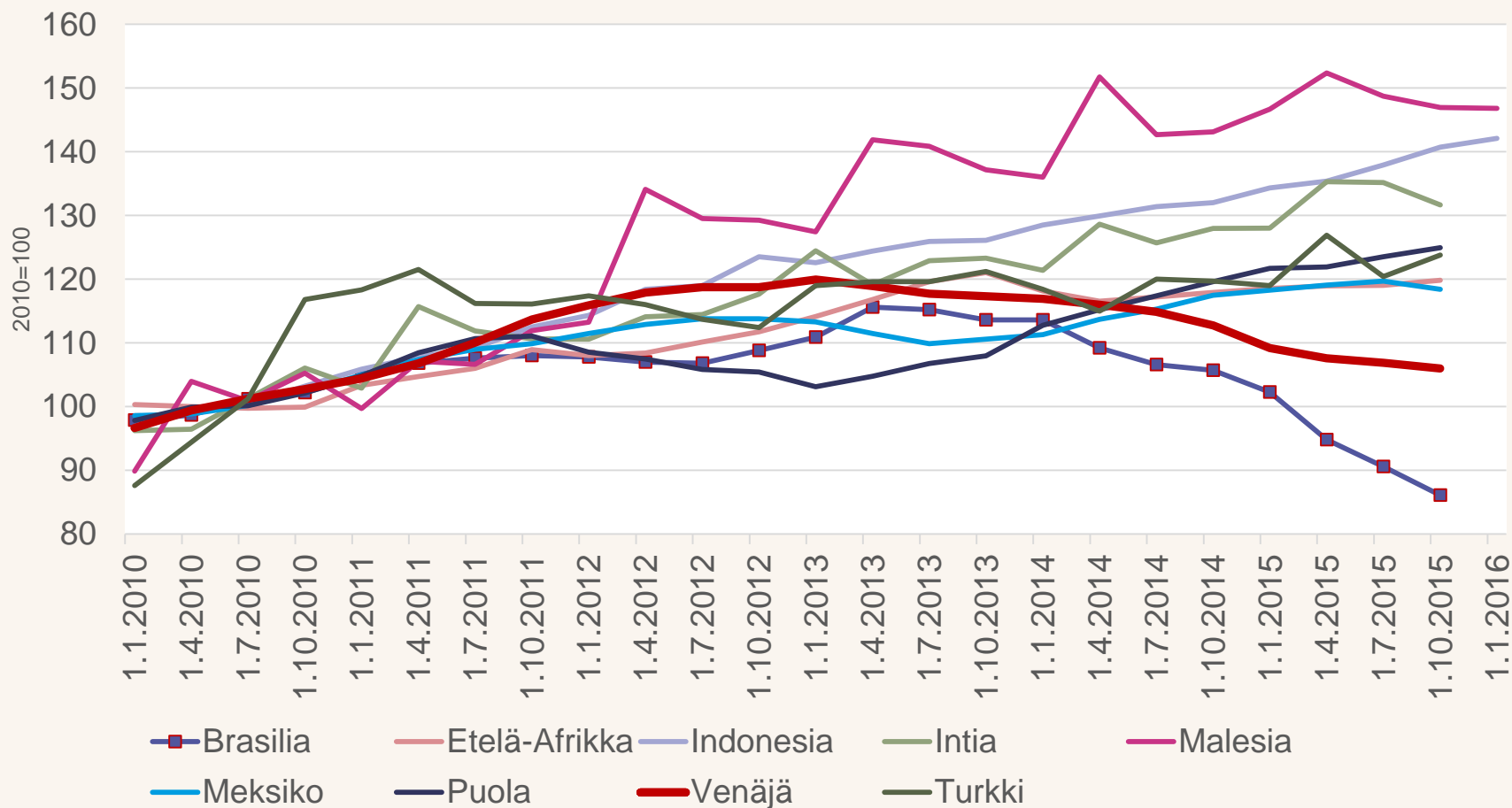
— Inflaatio
 — Elintarvikkeet
 — Muut tavarat
 — Palvelut

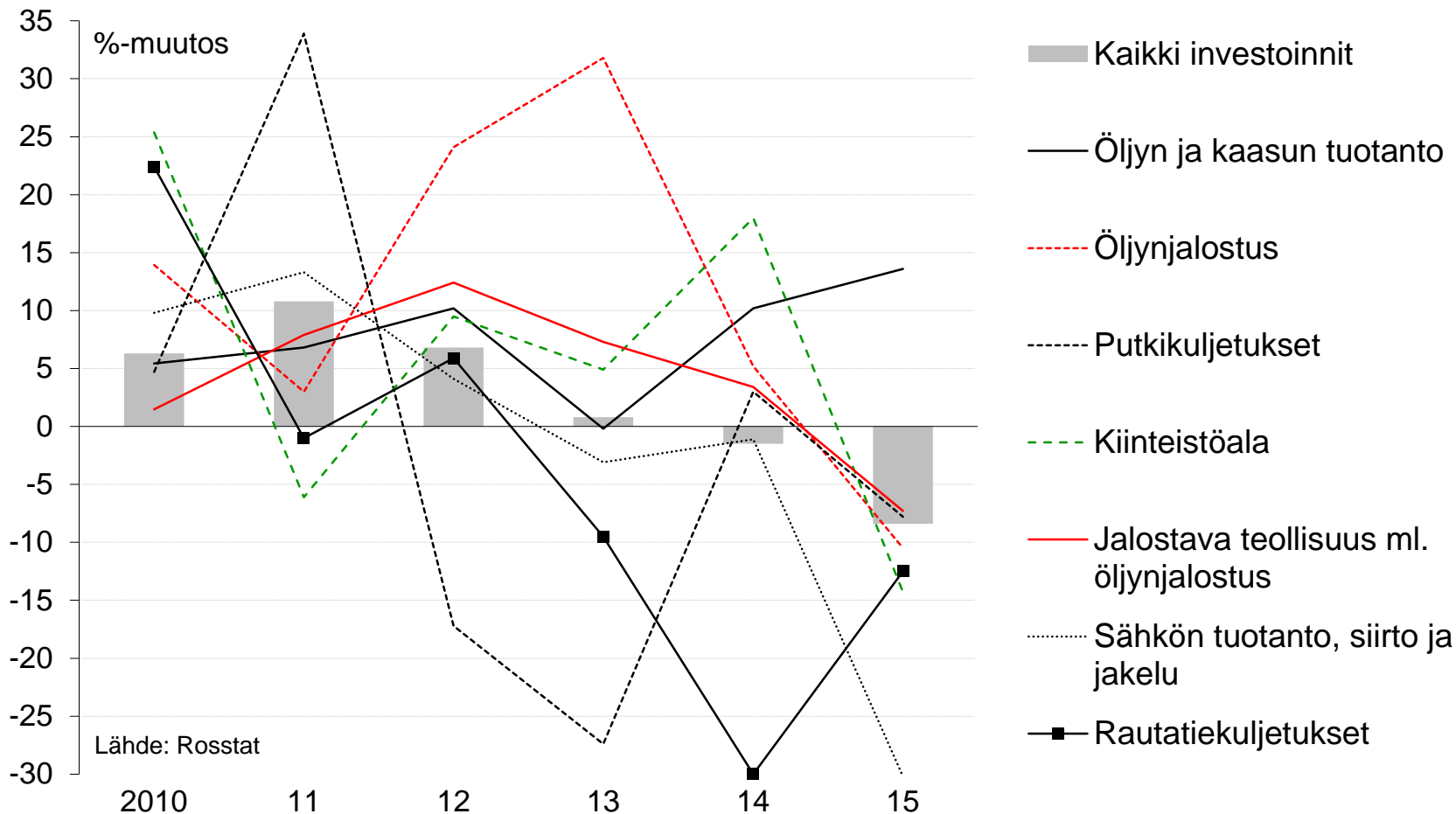
Lähde: Macrobond.

Tulevan kasvun eväät – mistä investointeja?

Kiinteät investoinnit

Eri alojen investointikehitys erilaista

MITEN PÄÄSTÄ ETEENPÄIN EU:N JA VENÄJÄN SUHTEISSA?

Tuomas Forsberg
Tampereen yliopisto

BOFIT Venäjä-tietoisku 8.6.2016

EU-VENÄJÄ –SUHTEET JA UKRAINAN KRIISI

- Suhteiden yleinen kehitys
 - Ei lineaarista
 - Hyviä kausia 1990-luvun alku, 2000-luvun alku ja Medvedevin aika
 - Huonontuminen oli tendenssin mukaista, kriisiytyminen ennemminkin sattumien, väärinkäsitysten ja ulkoisten tekijöiden summa
- Selityksiä
 - Miten voidaan selittää, jos kumpikaan ei pyrkinyt vastakkainasetteluun?
 - ei valtasuhteet
 - Ei erilaiset intressit (laajassa mielessä)
 - Ei erilaiset arvot
 - Vaan kasvanut epäluulo ja luottamuksen puute
 - Erilaiset käsitykset suhteiden päämäärästä ja perusteista
- (Forsberg – Haukkala: The European Union and Russia. Palgrave 2016 in press)

EU-VENÄJÄ -SUHTEIDEN TULEVAISUUS

- Molemmat haluavat (periaatteessa) tehdä yhteistyötä, mutta kenen ehdoilla – kumpikaan ei halua palata vanhaan
- Neljä (+1) skenaariota
 - Konfliktin "jäätyminen"
 - Paluu yhteistyöhön (mihin jos ei vanhaan?)
 - Venäjä voittaa (länsi hajoaa)
 - Länsi voittaa (Venäjä joutuu antamaan periksi)
 - + sotilaallisen yhteenoton laajeneminen
- Mitä pitäisi tehdä?
 - Iso sopimus? (ei edellytyksiä)
 - Käytännön yhteistyötä asteittain? (johtaako laadulliseen muutokseen?)
 - Siviiliyhteiskuntien lähestyminen? (enemminkin vältettävä erkaantumista)
 - Patoaminen – ja odottaminen? (kuinka kauan voidaan odottaa?)
 - -> vangin dilemma: miten saadaan luotua luottamusta ja uskoa tulevaisuuteen

VANGIN DILEMMA

LÄNSI

Toimi yksin

Tee yhteistyötä

Toimi yksin
VENÄJÄ

Tee yhteistyötä

	Toimi yksin	Tee yhteistyötä
Toimi yksin	3, 3	4, 1
Tee yhteistyötä	1, 4	2, 2

BOFIT Venäjä-tietoisku 2016

Tilaisuuden avaus

Erkki Liikanen, pääjohtaja

Milloin kasvu alkaa Venäjän taloudessa – ja millä eväillä?

Ilkka Korhonen, tutkimuspäällikkö

Miten päästä eteenpäin EU:n ja Venäjän suhteissa?

Tuomas Forsberg, professori, Tampereen yliopisto

Kahvitauko noin klo 10.15–10.45

Valtiontalous entistä tiukemmalla

Vesa Korhonen, vanhempi ekonomisti

Venäjän ulkomaankauppa – korvautuuko tuonti, monipuolistuuko vienti?

Heli Simola, vanhempi ekonomisti

Vesa Korhonen

Vanhempi ekonomisti, Suomen Pankki

Valtiontalous entistä tiukemmalla

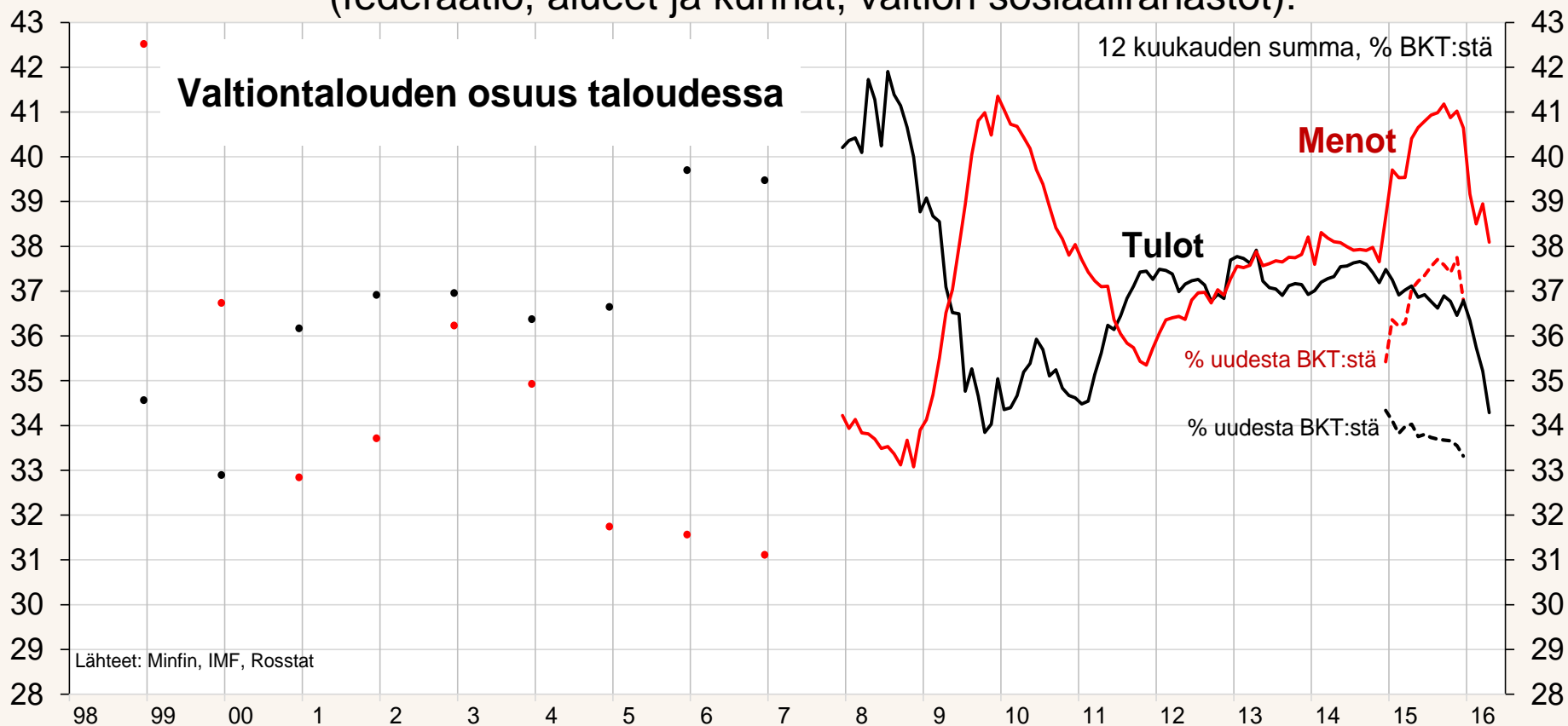

Valtiontaloudella suuri osuus taloudessa, vaikka supistunutkin v. 2015–16

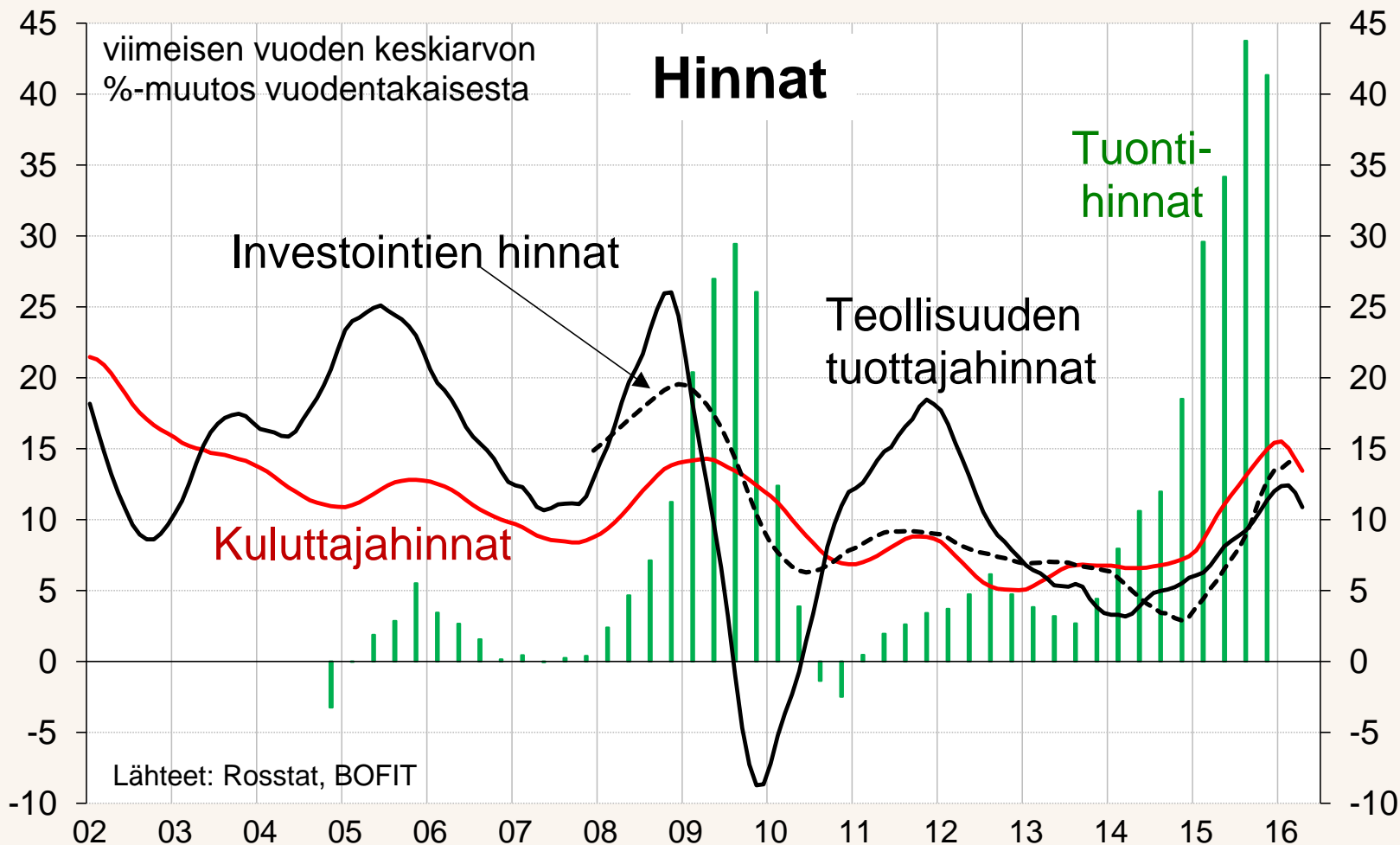
Konsolidoitu valtionbudjetti

(fедераatio, alueet ja kunnat, valtion sosiaalirahastot):

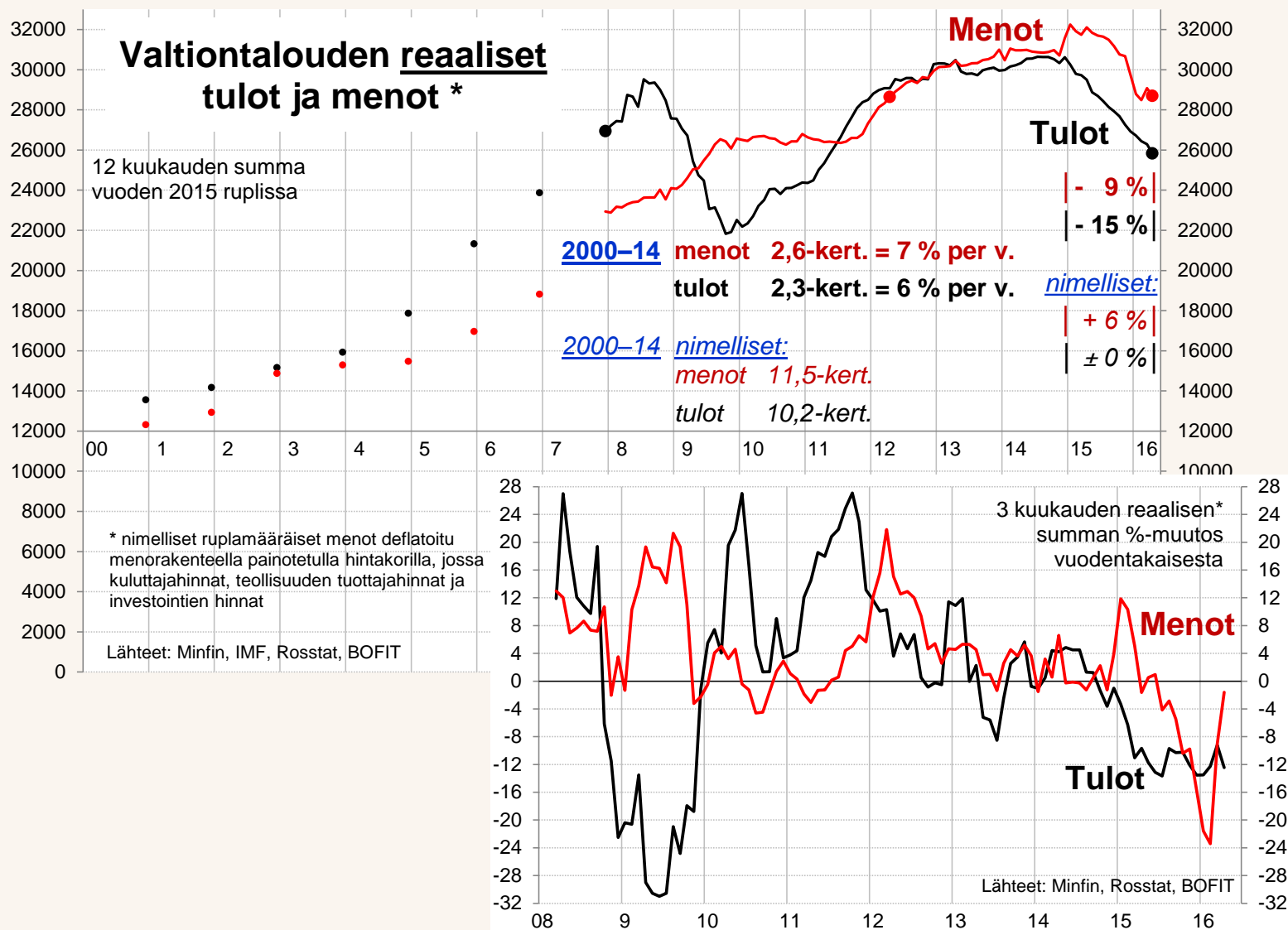

Inflaatio syö kaikkien ostovoimaa, myös valtion, ...

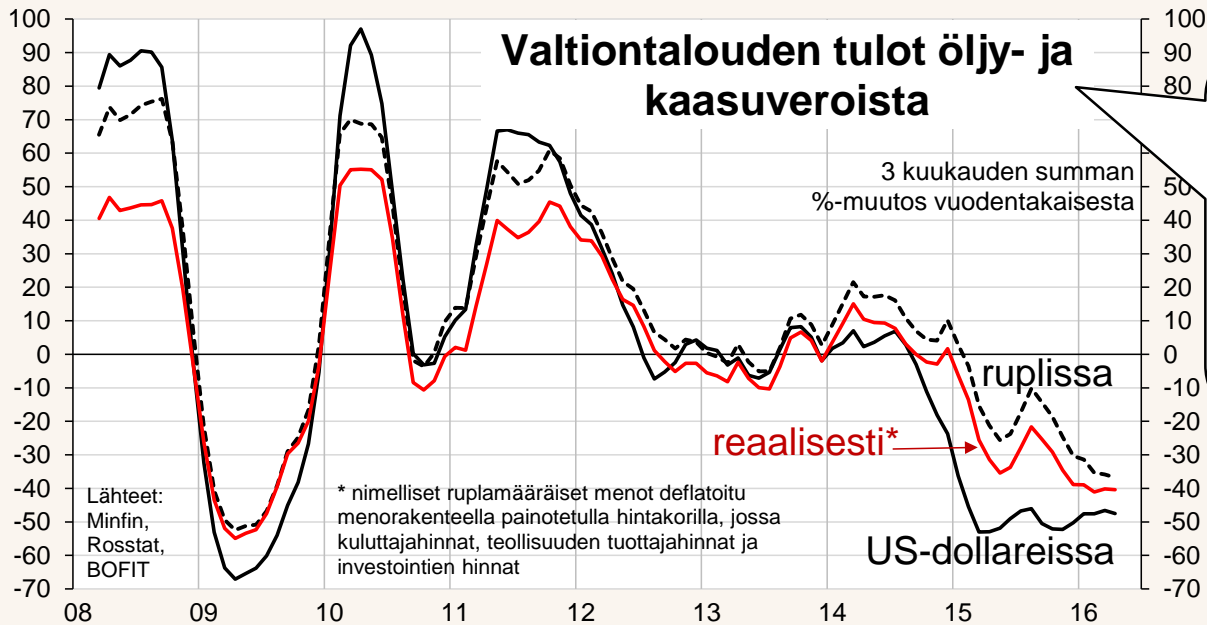

... nimellistulot ja -menot eivät kerro kehitystä

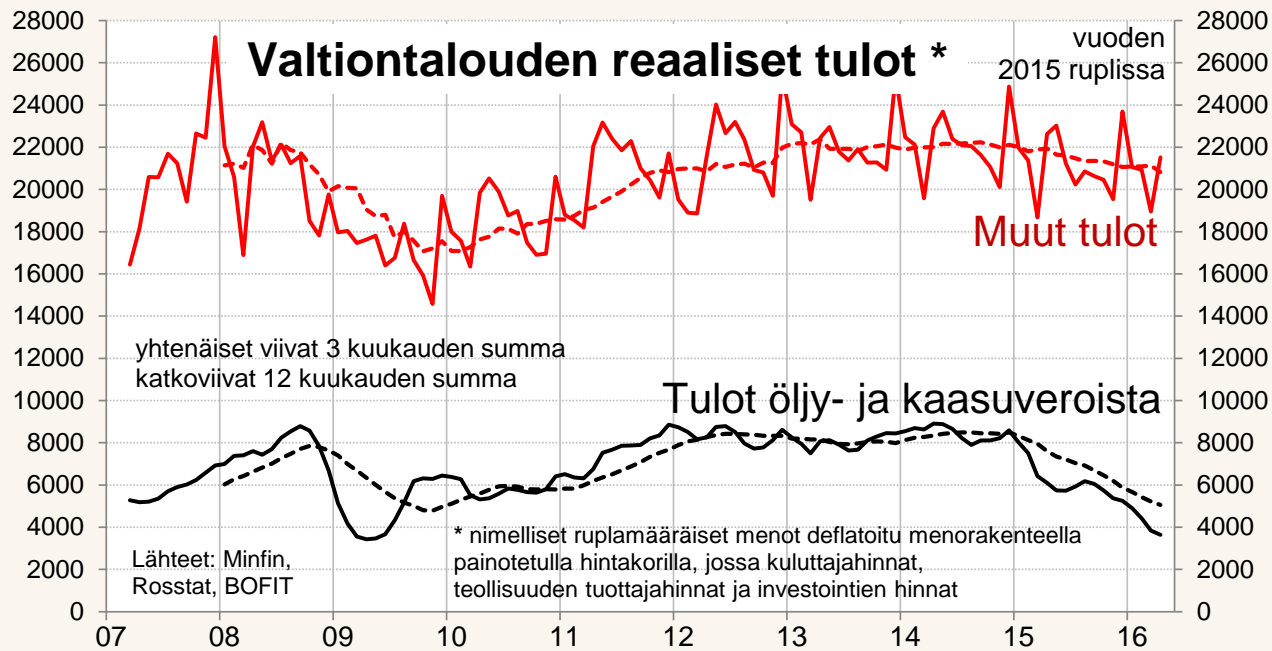

**Öljy ja valtion-
talous:
reipasta
verotusta
suoraan
lähteeltä ja
rajalta
(öljyn hinta ja \$
edelleen
keskeisesti
verokaavoissa)**

**28 %
valtiontalouden
tuloista,
51 %
federaatio-
budjetin tuloista
(2014)**

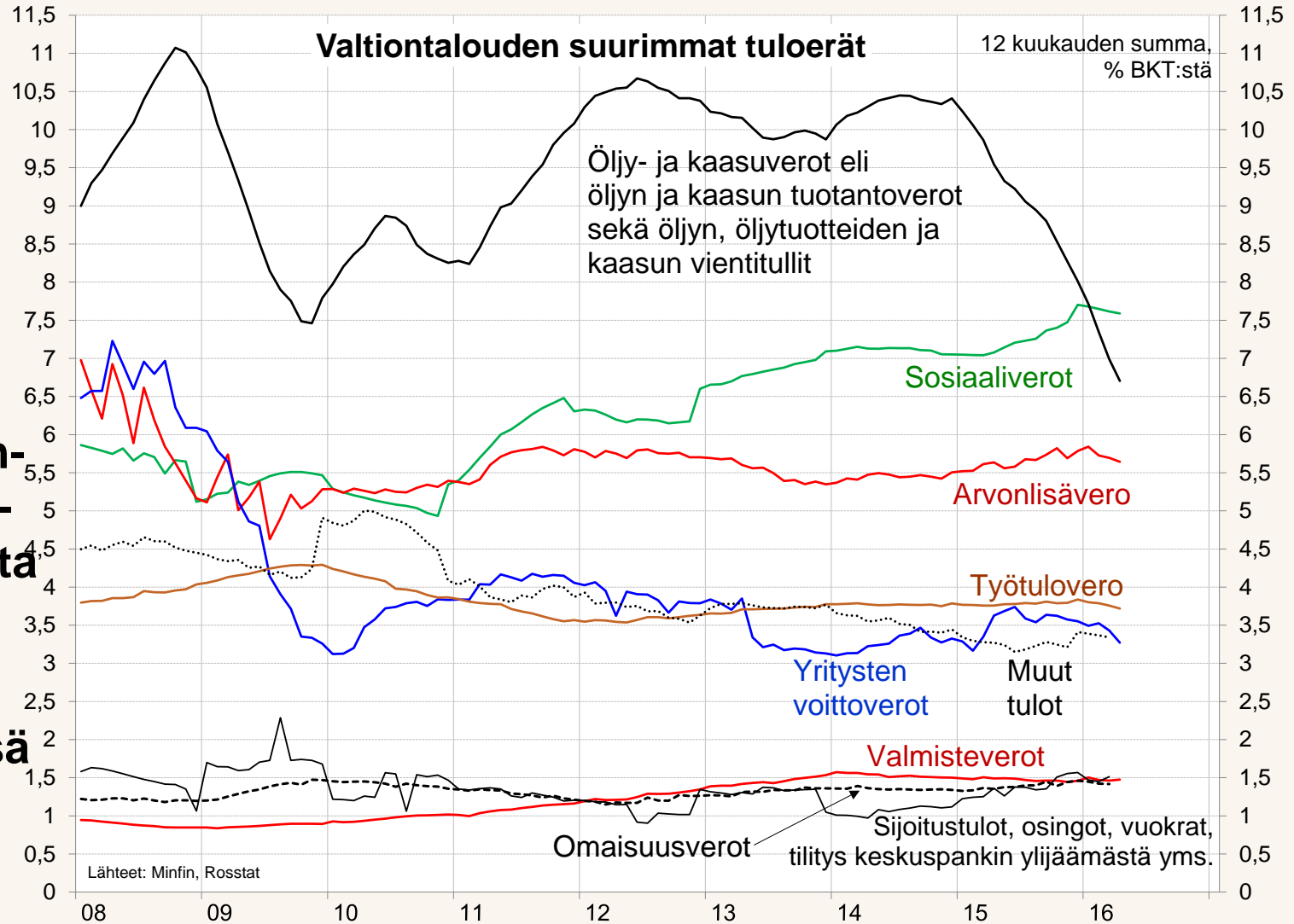

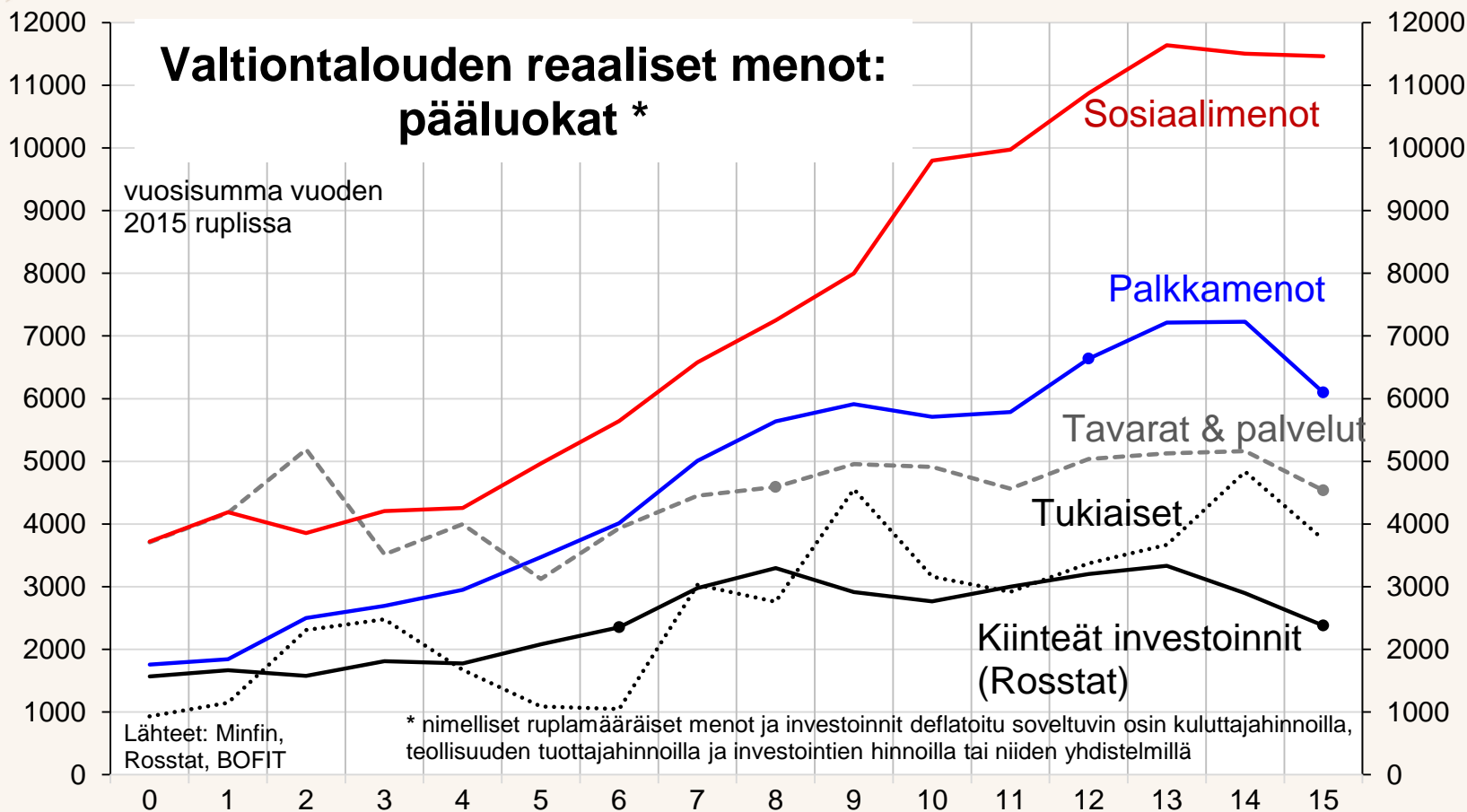
Tuloja pyritään tiukentuneessa tilanteessa lisäämään useista eristä, ...

... suurissa veroerissä toistaiseksi yhdessä merkittävämpää verotuksen muutosta (sos.verot),

pienemmissä enemmän muutoksia

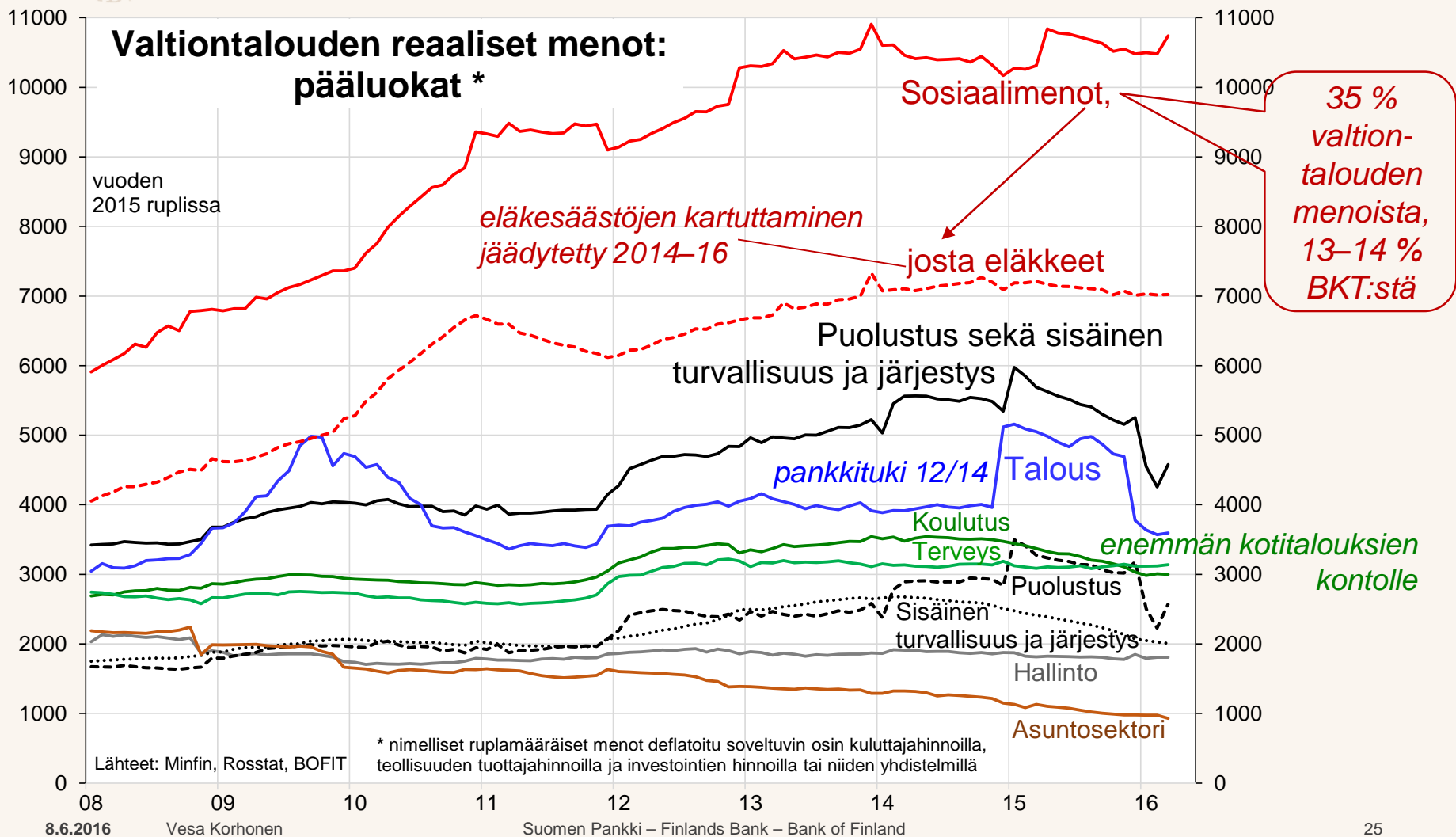
Valtion menoilla yksityistä kulutusta, julkista kulutusta, investointeja sekä tuotannolle tukea

Valtion (federaatio, alueet, kunnat) työntekijämäärä vähentynyt, esim. 2011–14 noin 2½ % vuodessa

Valtion menot painottuneet yhä enemmän sosiaalitukeen ja voimaan

Mitä valtiontalouden menoja karsia niukentuneessa tilanteessa?

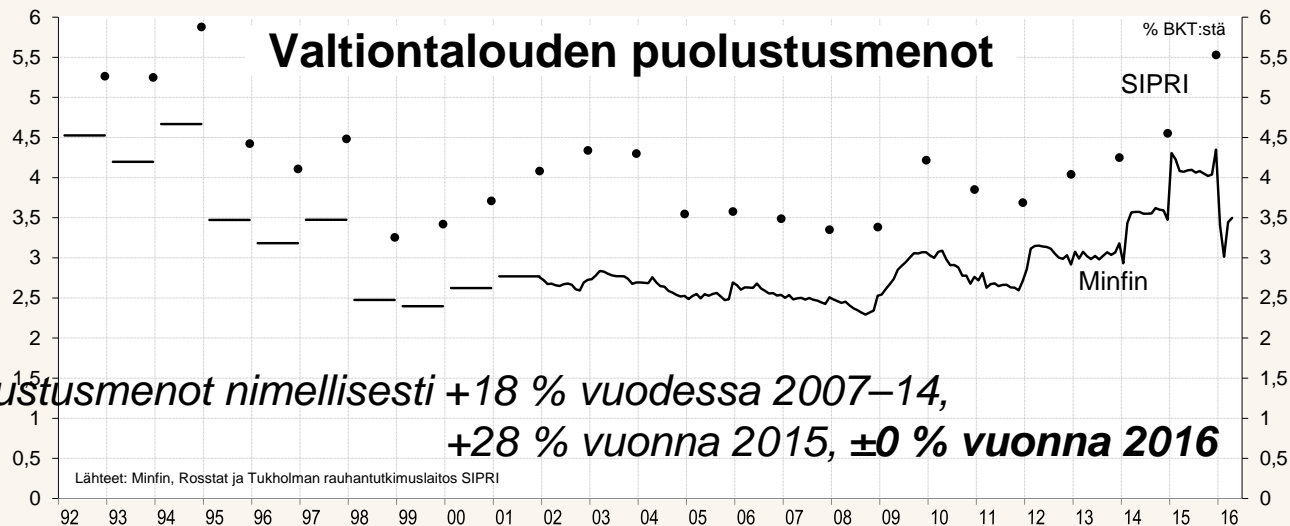
2016:

Julkisen sektorin palkkojen nimelliskorotukset rajoitettu/jäädetytty jo 2014/15, jatkuu

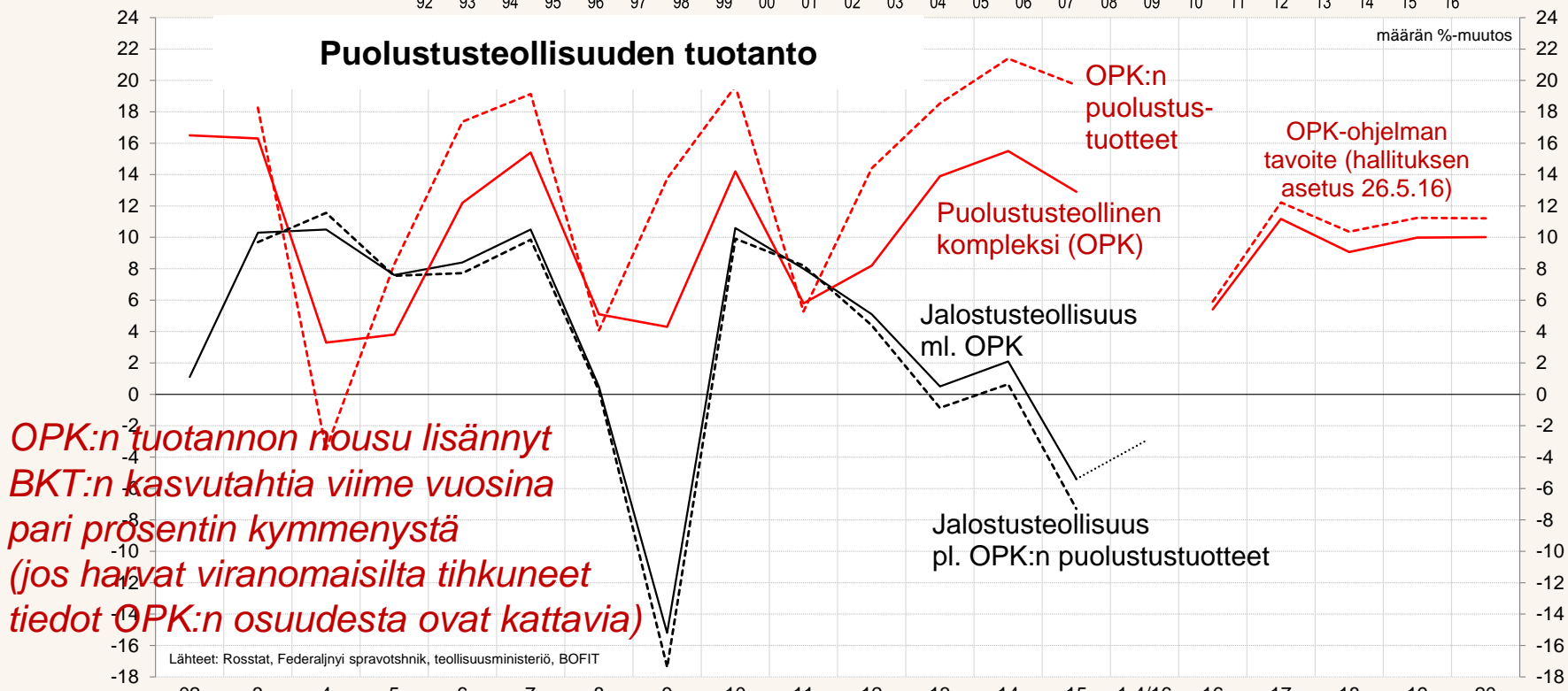
Eläkkeiden korotus alennettu → 4 % 1.4. (normaali sääntö olisi antanut lähes 13 %) [+ X %, jos talous sallii], ja työskenteleville eläkeläisille 0 %.

(Inflaatioennusteet 7½–8 %)

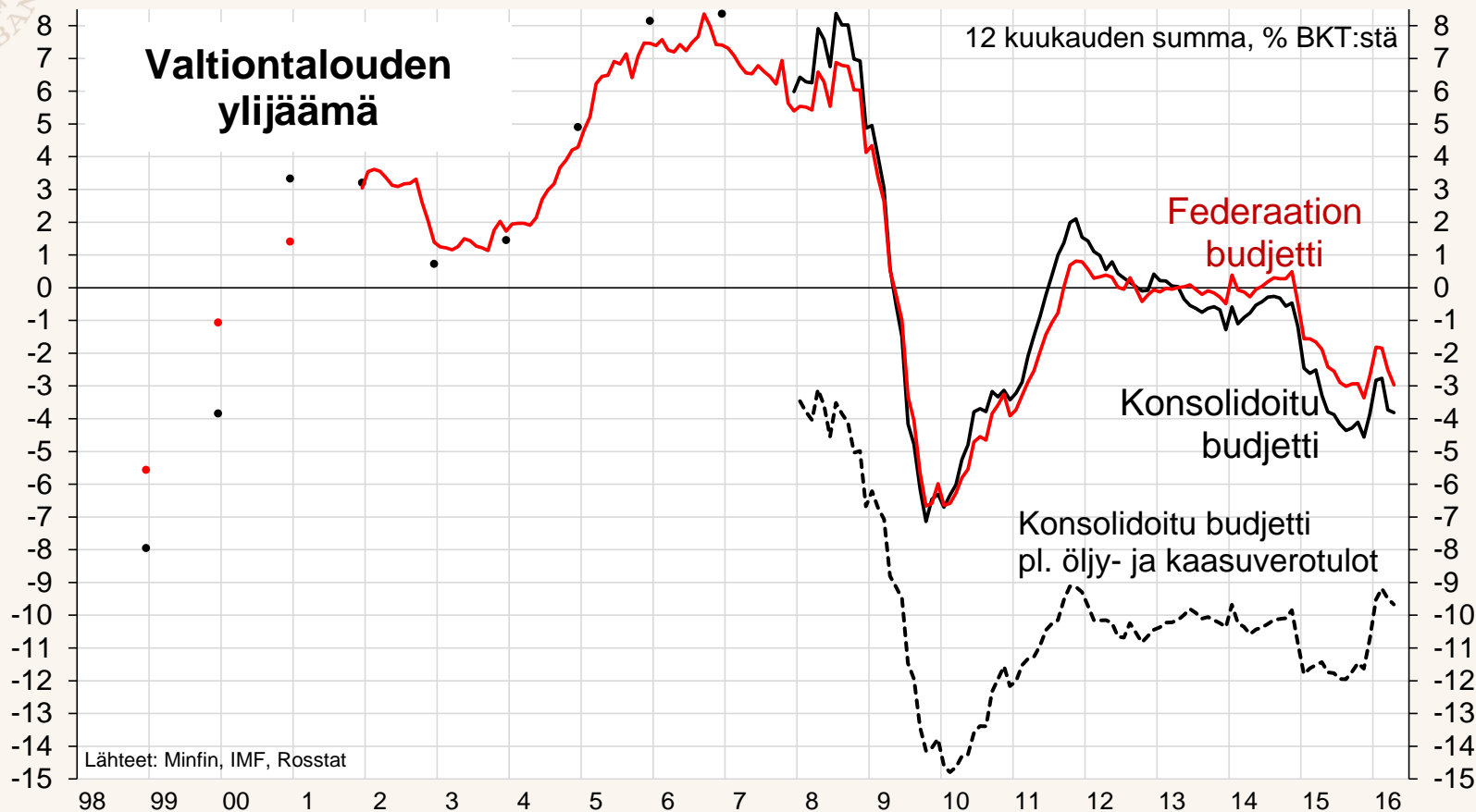
... 2016: yleisempi menojen karsintatavoite asetettu, päätökset lykätty syksyyn. Eläkeuudistus orastaa (2018–), eläkeiän nousu alkaa 1.1.2017 osalle virkakuntaa

*Valtiontalouden puolustusmenot nimellisesti +18 % vuodessa 2007–14,
+28 % vuonna 2015, ±0 % vuonna 2016*

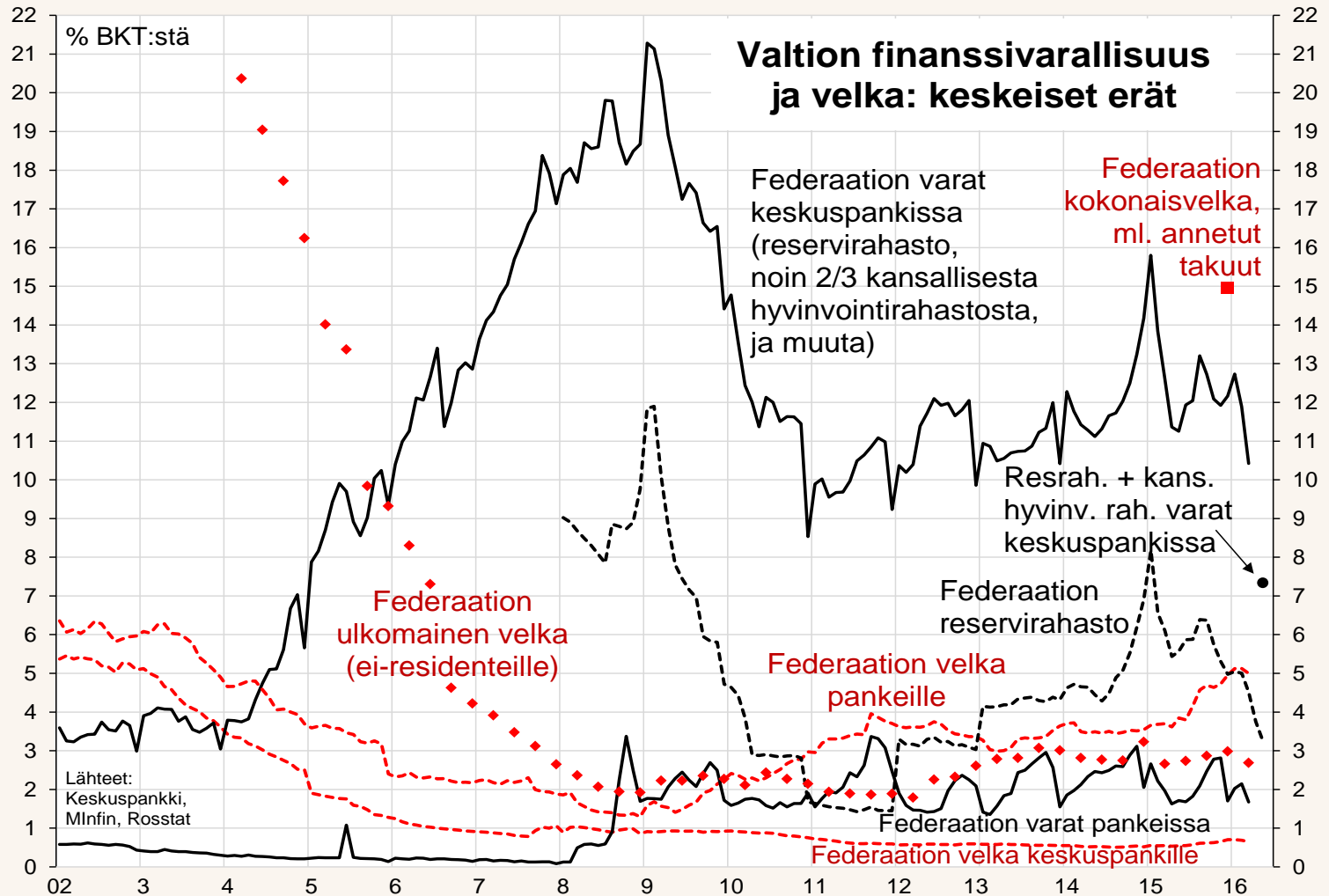

Valtiontalouden vajeen syvenemistä halutaan välttää

Vaje 2016: Pres. Putin: fedbud max. -3% BKT:stä [konsolbud $-3\frac{1}{2}-4\%$ (fed -3%), jos öljy (Urals) $50\text{\$}$ ja BKT $+0,7\%$ (budjetin pääoletukset)] - - talminin uusin ennuste $40\text{\$}$ ja $-0,2\%$ → vaje $4\frac{1}{2}-5\%$... tai $3\frac{1}{2}\%$, menojen karsintaa ei vielä tiedetä

Valtiolla on vielä varoja, ja velanottovaraa olisi, rahoittajia ja sopivaa rahan hintaa tietysti tarvitaan

Simola Heli

Vanhempi ekonomisti, Suomen Pankki

Venäjän ulkomaankauppa – korvautuuko tuonti, monipuolistuuko vienti?

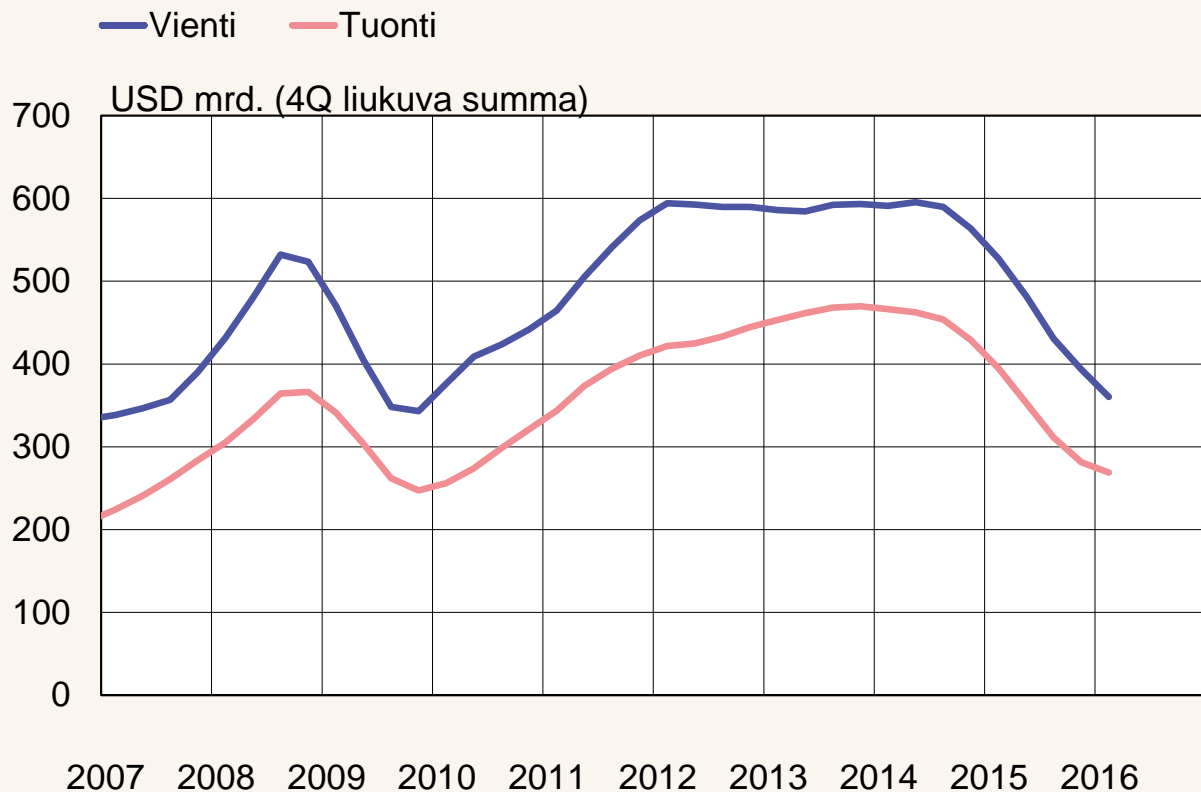
Tuonnin korvaaminen Venäjällä

- Tuonninkorvauspolitiikan tavoitteet
 - Tuontiriippuvuuden vähentäminen
 - Kotimaisen tuotannon lisääminen
 - Viennin monipuolistaminen
- Tuonninkorvauspolitiikan toimet
 - Yksityiskohtaiset toimiala- / tuotetason tuonninkorvaussuunnitelmat
 - Julkisten hankintojen tuontirajoitteet ja kotimaisuusvaatimukset (mm. puolustusteknologia, koneenrakennus, tekstiilit, lääkkeet, ohjelmistotuotteet)
 - Budjettirahoitus (mm. Teollisuuden investointirahasto): ~70 mrd. ruplaa (1 mrd. euroa) vuodessa 2015-16
 - Kansalliset tuotestandardit
- Muut tuonnin korvaamista tukevat tekijät
 - Vastapakotteina asetetut elintarvikkeiden tuontirajoitteet
 - Ruplan heikentyminen

Venäjän tuonnin valuuttamääräinen arvo on supistunut voimakkaasti

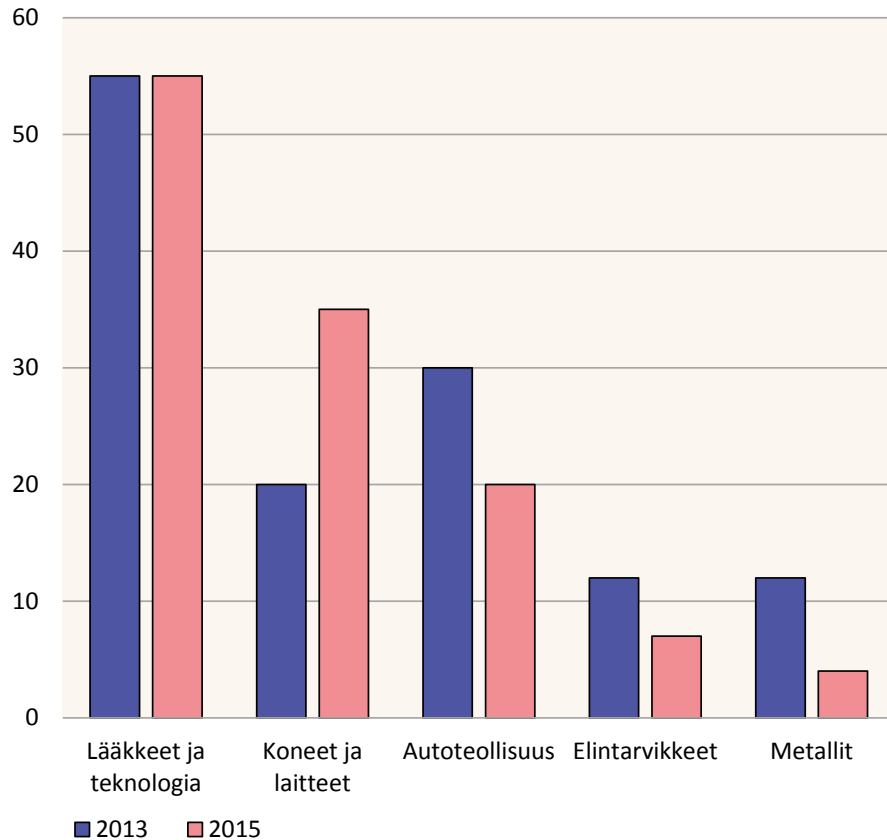
Venäjän ulkomaankauppa (tavarat ja palvelut)

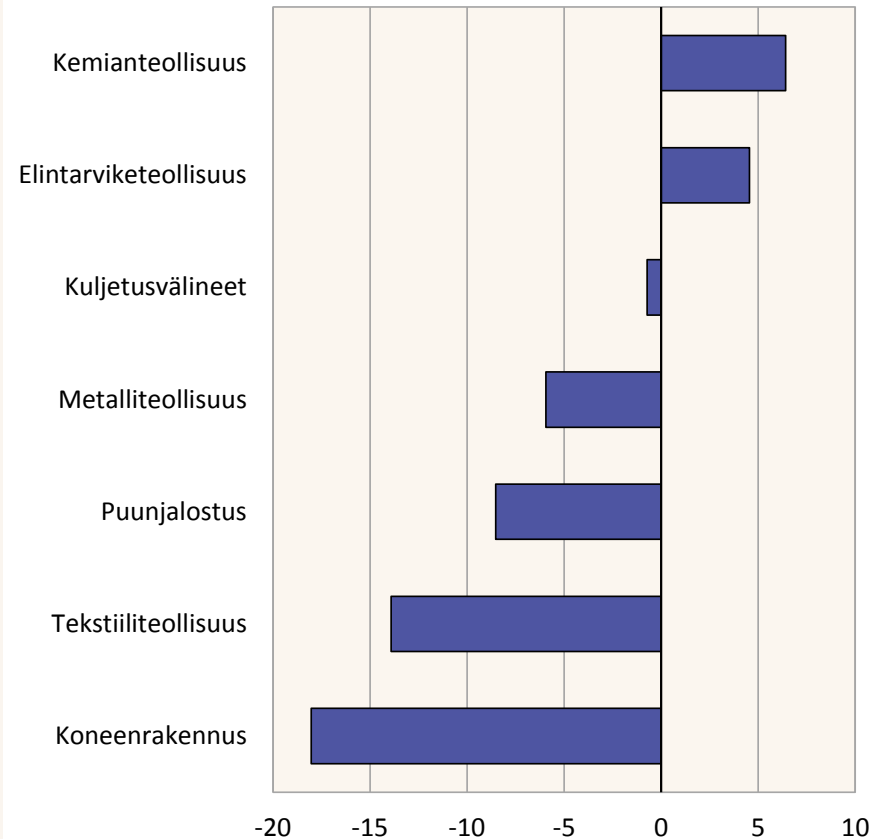
Lähde: Macrobond / Venäjän keskuspankki.

Tuonnin osuus supistunut joillain aloilla, kotimainen tuotanto kasvanut vain harvoilla

Tuonnin osuus kysynnässä, %

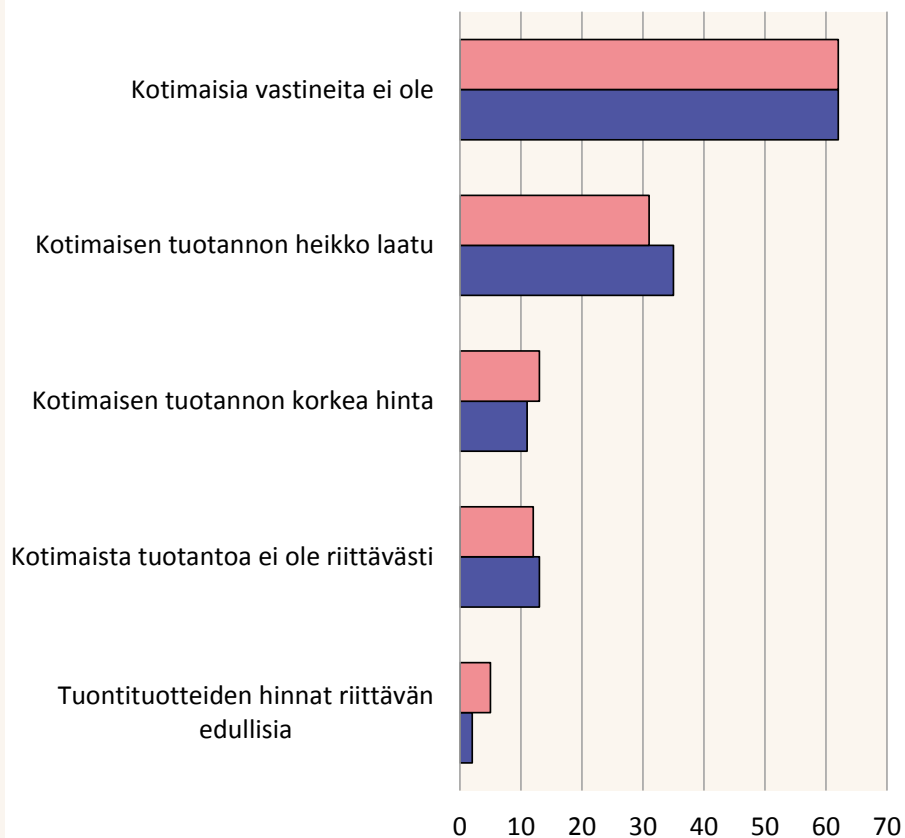
Tuotannon muutos vuosina 2013-2015, %

Lähteet: Rosstat, IEP, BOFIT.

Yrityksillä vaikeuksia korvata tuontia

Tuonninkorvausta estävä tekijät, % vastanneista

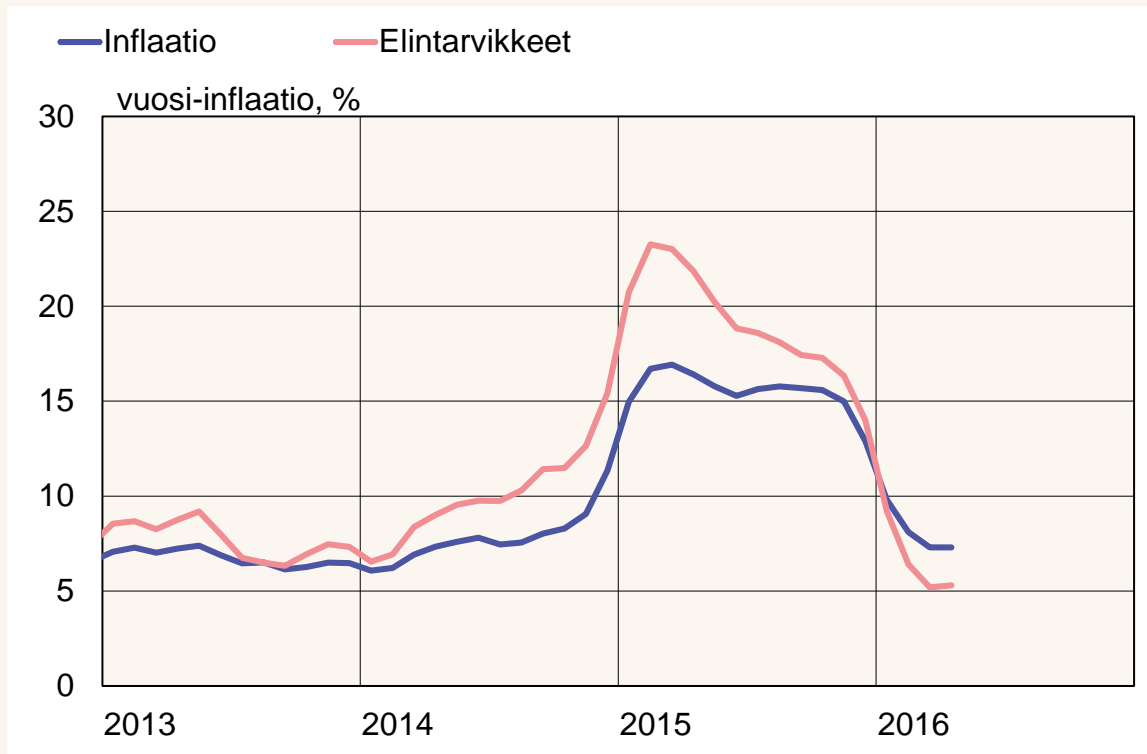

- Kotimaista tuotantoa ei ole ollenkaan tai riittävästi ja se on liian heikkolaatuista
- Tuontia korvaavan tuotannon aikaansaamiseksi tarvitaan investointeja
 - Epävarma taloustilanne
 - Kireä rahoitustilanne
 - Investointi-ilmapiirin heikentyminen

Lähde: IEP

Elintarvikkeiden tuonninkorvaus on tapahtunut kuluttajien kustannuksella

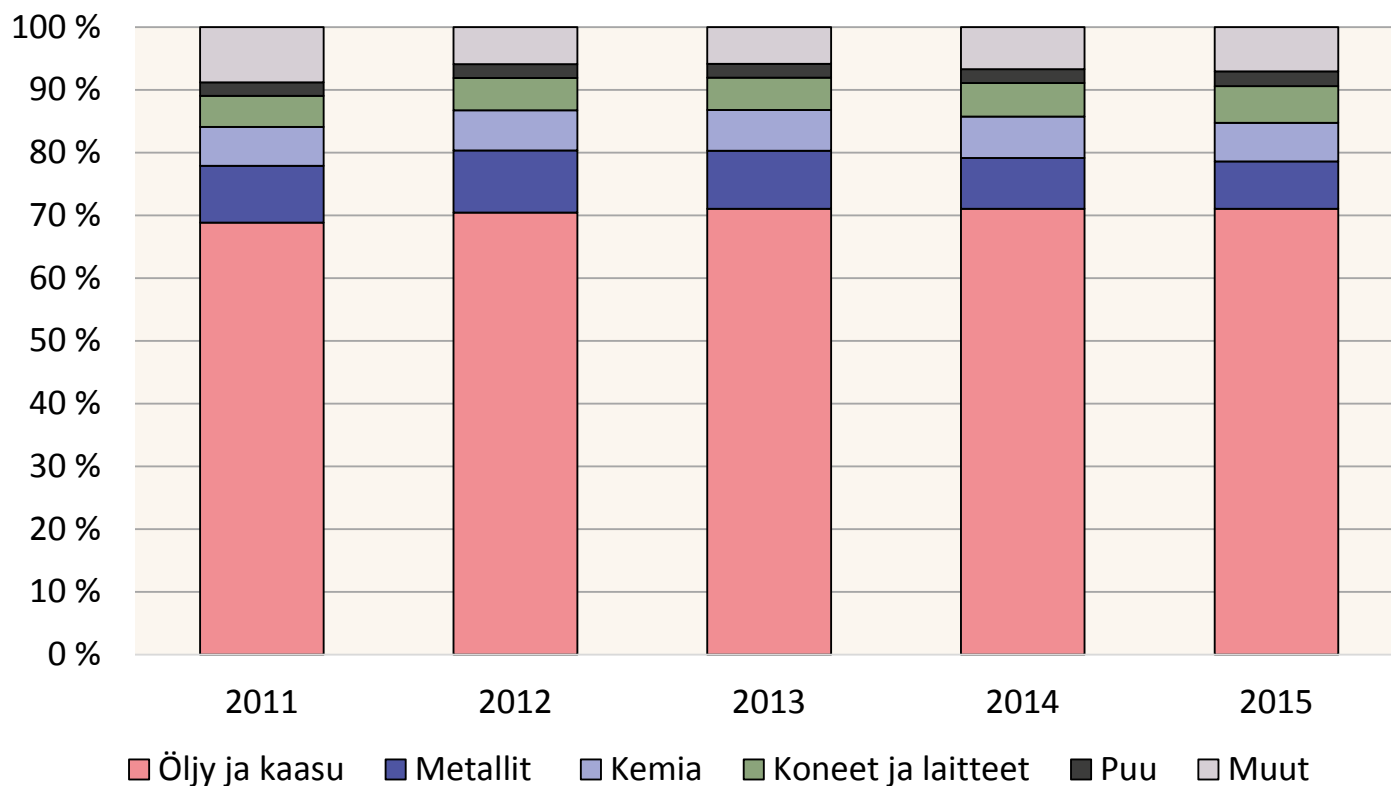

- Inflaation kiihtyminen
- Laadun heikkeneminen
- Tuonnin keskittyminen ja valikoiman kaventuminen
- Kulutuksen rakenteen muutos
- Ongelmat tuontia korvaavassa tuotannossa

Lähde: Macrobond / Rosstat

Viennissä ei juuri merkkejä monipuolistumisesta

Venäjän tavaraviennin rakenne tuoteryhmittäin
(vuoden 2011 hinnoissa)

Lähteet: Venäjän tullit, BOFIT.

Tuonninkorvauspolitiikkaan liittyy paljon riskejä

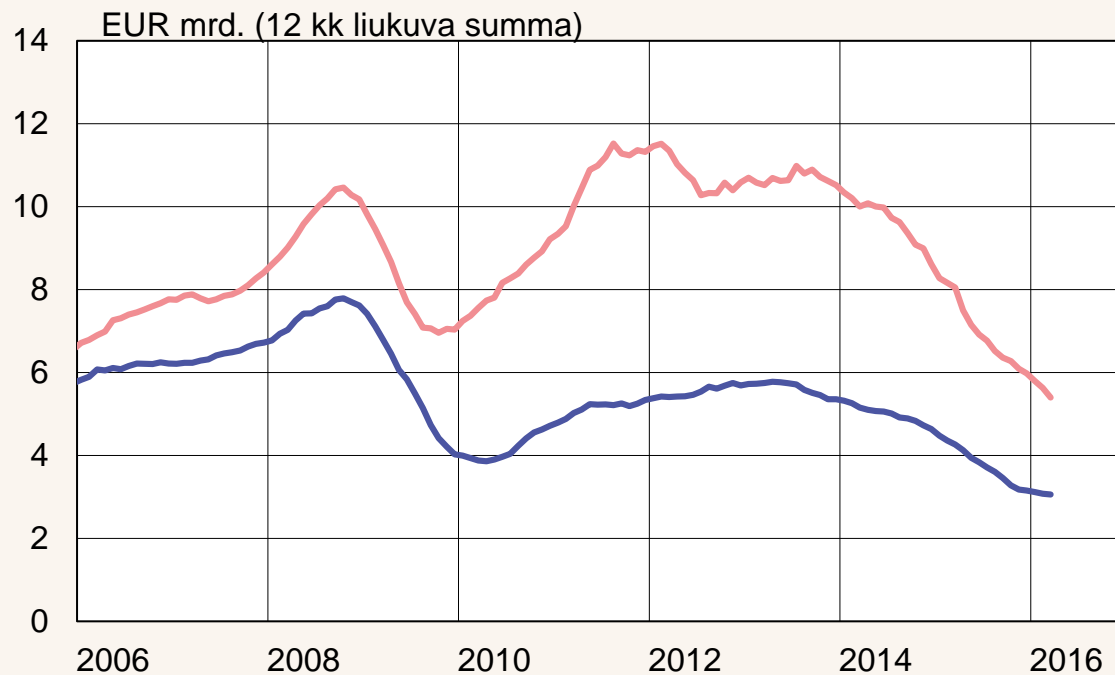
- Tähän mennessä tuontiriippuvuus supistunut muutamilla aloilla, mutta tukenut kotimaista tuotantoa vain vähän ja taustalla pitkälti ruplan heikentyminen
- Tuonninkorvauspolitiikalla voidaan jossain määrin rajoittaa tuontiriippuvuutta, mutta se aiheuttaa kustannuksia...
 - Julkiseen tukirahoitukseen nykytilanteessa vähän varoja
 - Tuontia rajoittavien hallinnollisten toimien lisääminen
- ... ja voi heikentää merkittävästi talouden kasvuedellytyksiä
 - Tuonti tukee tuotannon tehokkuutta: uusin teknologia, erikoistuminen, kilpailu
 - Tuontitavaroiden kuluttajat kärsivät

Suomen Venäjän-kauppa on pohjalukemissa

Suomen tavara-kauppa Venäjän kanssa

— Tuonti — Vienti

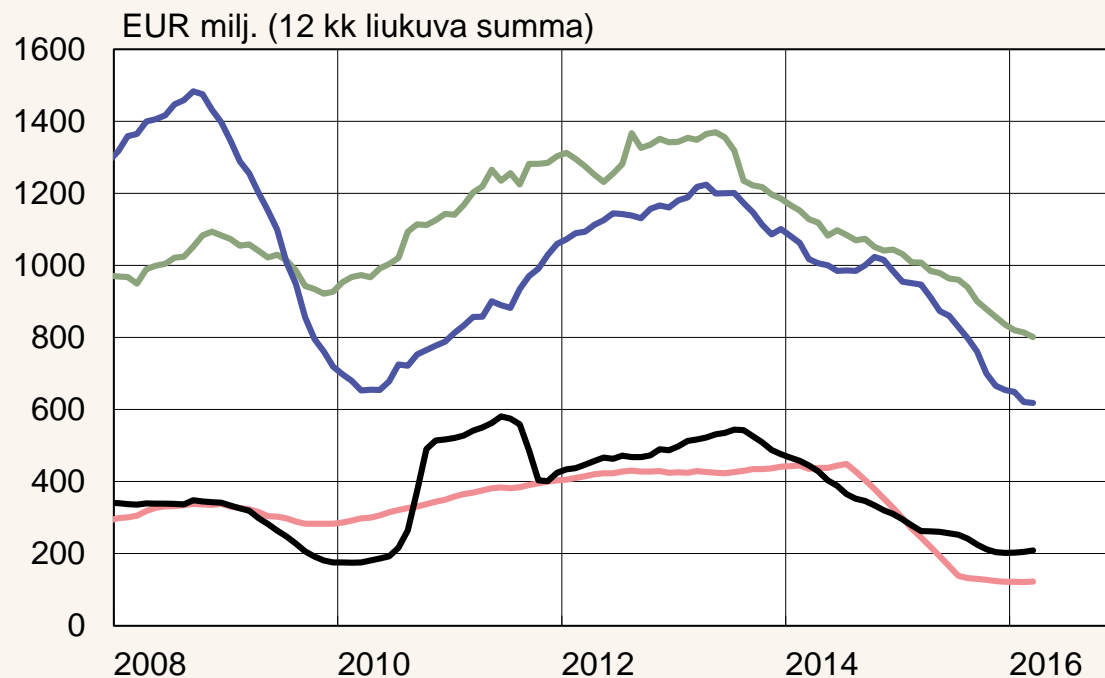
Lähde: Tullihallitus.

Viimeisin havainto: 3/16

Viennissä pieniä merkkejä paremmasta

Suomen tavaravienti Venäjälle eräissä tuoteryhmissä

— Elintarvikkeet — Kemialliset tuotteet — Metallit — Koneet ja laitteet

Lähde: Tullihallitus.

Viimeisin havainto: 3/16

BOFIT Venäjä-tietoisku 2016

BOFIT Venäjä-tietoiskun kalvot löytyvät sivuiltamme:

http://www.suomenpankki.fi/bofit/bofit/ajankohtaista/tapahtumat/Pages/venaja_tietoisku_2016.aspx

Videotallenne esityksestä on osoitteessa:

http://cloud.magneetto.com/suomenpankki/2016_0608_venaja/angular